

**Міністерство освіти і науки України
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
Факультет економіки та бізнесу
Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності**

ГРАНЬ НАТАЛІЯ ДМИТРІВНА

УДК 631.14

**ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМКІВ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «СПП ЛАНА»**

076 - Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

**АВТОРЕФЕРАТ
дипломної роботи на одержання
магістерського рівня вищої освіти**

Мелітополь – 2020

Дипломна робота виконана у Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного Міністерства освіти і науки України.

Керівник: кандидат економічних наук,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Болтянська Лариса Олексіївна

Рецензент: директор ТОВ «СПП ЛАНА» Тамаркова А.Л.

Захист відбудеться 26 лютого 2020 р о 9.00 на засіданні державної екзаменаційної комісії факультету економіки та бізнесу Таврійського державного агротехнологічного університету

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сприятливі ґрунтово-кліматичні умови, достатня кількість трудових ресурсів, історичні традиції створили передумови для розвитку сільськогосподарських підприємств у Запорізькій області. Сільське господарство є визначальним у плані формування спеціалізації регіону, однак кризові явища в економіці країни негативно позначились на діяльності аграрних підприємств, знизилась обсяги та показники ефективності виробництва продукції.

Тобто, рівень розвитку сільського господарства багато в чому визначає рівень економічної безпеки країни.

Показником, який може дати уявлення про ефективність цього виду сільськогосподарського виробництва, є прибуток від реалізації продукції рослинництва і, як похідний, - показник рентабельності продукції. Динаміка і темпи виробництва продукції рослинництва, рівень забезпеченості населення продукцією рослинництва, а переробної промисловості сировиною, визначається розвитком і розміщенням рослинництва в країні. Успішний розвиток рослинництва залежить від забезпеченості робочою силою, транспортними шляхами для перевезення продукції, гарантованими поблизу ринків збуту.

Проблеми розвитку сільського господарства та економічної ефективності виробництва висвітлюють у своїх працях В. Г. Андрійчук, С. М. Кваша, М.Й. Малік, В.В. Юрчишин, П. Т. Саблук, В.К. Савчук, В.Я. Месель-Веселяк, О.В. Шкільов, М.М. Ільчук, В. С. Дієсперов та ін. Однак невирішеними залишаються питання, що стосуються ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств сучасних умовах господарювання в розрізі окремих регіонів.

Метою роботи є аналіз сучасного стану, основних тенденцій розвитку та проблем ефективності господарювання ТОВ «СПП ЛАНА» Михайлівського району Запорізької області.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішуються такі завдання:

- розкриття сутності господарської діяльності і факторів, що впливають на її результативність;
- дослідження сучасних тенденцій виробництва продукції в регіоні;
- оцінка показників господарської діяльності підприємства;
- відповідно до результатів дослідження, визначення напрямів ефективного розвитку підприємства.

В роботі використані різноманітні методи: монографічний, аналітичний, табличний, графічний, індексний аналіз. Усі ці методи

дозволили проаналізувати обсяг виробництва та реалізації продукції, рівень її собівартості, показники результативності діяльності підприємства, а також обґрунтувати напрями подальшого ефективного розвитку підприємства.

Також, для проведення досліджень, джерелами інформації стали: форми річної звітності, різноманітні форми бухгалтерської звітності, зовнішня інформація та інші джерела. В якості аналітичного матеріалу використані дані Держкомітету статистики України.

Об'єктом досліджень виступає процес економічної оцінки показників ефективного розвитку в ТОВ «СПП ЛАНА» Михайлівського району Запорізької області.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів викладених на 85 сторінках комп'ютерного тексту, висновків та пропозицій, списку використаної літератури – 47 джерел, 11 рисунків, 36 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

У **вступі** розкрито сутність та актуальність обраної теми, визначені мета та поставлені основні завдання досліджень.

У першому розділі «**Теоретичні основи оцінки ефективності діяльності підприємств**» розкрито сутність і значення господарської діяльності, фактори, що впливають на показники результативності в ринкових умовах та методика їх визначення.

У другому розділі «**Стан господарської діяльності ТОВ«СПП ЛАНА»**» визначені тенденції розвитку виробництва сільського господарства в Запорізькій області. Наведена економічна характеристика діяльності ТОВ«СПП ЛАНА». Аналіз свідчить, що обсяг виробництва продукції в постійних цінах 2010 р. порівняно з 2014 роком зріс на 19,95%. При цьому, обсяг продажу продукції збільшився майже в тричі. За цей час, розмір власного капіталу зріс у два рази, при цьому показник авансованого капіталу також впевнено тримає тенденцію до збільшення, розмір якого перевищує рівень 2014 року майже в 2,5 рази.

Рівень товарної продукції ТОВ «СПП ЛАНА» має позитивну динаміку до збільшення - показник порівняно з 2014 роком збільшився на 42,7% .

Підприємство повністю забезпечено основними, оборотними фондами, трудовими ресурсами та досить ефективно їх використовує.

Протягом аналізованого періоду спостерігається збільшення площ посіву на 35,73 %, у тому числі площа під зернові та зернобобові культури збільшилась на 31,34 %, з них пшениця озима зменшилась на 10,04%, ячмінь

ярий – 74,91%, а от показник посівної площі під озимий ячмінь зазнав суттєвих змін і зріс у 21 раз.

Дана тенденція змін посівних площ вплинула на динаміку валового виробництва сільськогосподарських культур. За всіма культурами спостерігається збільшення їх обсягів. Зростання площ посіву, виявився єдиним показником збільшення валового виробництва, зазначимо, що урожайність культур за цей час має тенденцію до зниження. Відповідно до динаміки обсягів валового виробництва спостерігаємо зміни обсягів реалізації продукції. Слід зауважити, що показники по виробництву продукції іноді менші за показники реалізованої продукції. Це пояснюється тим, що урожай закладають на зберігання для реалізації в більш благоприємні періоди коли ціна вища ніж в період збору урожаю.

Аналіз динаміки витрат на виробництво основних культур, свідчить, що в цілому по галузі рослинництва рівень виробничих витрат збільшився на 29490,20 тис. грн.(що становить 244,0 %) Зокрема: по пшениці – в 3,52 рази, ячменя – в 9,14 рази, соняшнику – в 7,63 рази та просо майже в 2 рази, на 99,24%. Це призвело до зростання повної собівартості реалізованої продукції.

Аналізуючи фінансові результати та склад прибутку ТОВ «СПП ЛАНА» спостерігаємо що майже за всіма показниками існує тенденція до збільшення. Так, порівняно з 2014 роком дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), збільшився у 2,65 рази, що становить 32605,00 тис. грн., операційні доходи зросли на 36,68%, або на 3087,00 тис. грн., а от інші доходи навпаки, зменшились на 97,59% - 1822,00 тис. грн.

Аналіз результатів реалізації продукції за видами свідчить, що абсолютно збиткових напрямів виробництва продукції не спостерігається, але й існує тенденція до зменшення рівня рентабельності за всіма культурами.

У третьому розділі – **«Обґрунтування напрямів ефективного розвитку ТОВ «СПП ЛАНА»** запропоновано введення у виробництво нової культури - гарбуз на насіння; впровадження переробки плодів на сушку; удосконалення маркетингової діяльності підприємства. Визначені показники ефективності запропонованих заходів.

Відповідно до отриманих результатів щодо впровадження у виробництво гарбуза на насіння на підприємстві, можна зазначити, що загальна сума виробничих витрат пов'язаних з виходом готової продукції становить біля 1052 тис. грн., що в розрахунку на центнер готової продукції – 319,07 грн./ц. Запровадження даного заходу, є досить економічно-ефективним. Так, прогнозований прибуток від реалізації продукції становить 2554 тис. грн. Рівень рентабельності, в свою чергу, дорівнюватиме 220,55 %.

Впровадження переробки плодів на сухофрукти, є досить ефективним заходом для аналізованого підприємства. Так, прогнозові витрати на виробництво та реалізацію продукції склали 280,06 тис. грн., прибуток від реалізації продукції становить 302,50 тис. грн. Рівень рентабельності, в свою чергу досягне 108,01 %.

Нами запропоновано удосконалення маркетингової діяльності – зокрема реалізація продукції підприємства у вигляді формування фруктового асорті з сухофруктів та свіжих яблук. Проведені розрахунки свідчать, що прогнозові витрати на виробництво та реалізацію продукції склали приблизно 308 тис. грн., прибуток від реалізації продукції за місяць становить 80,8 тис. грн. Рівень рентабельності, в свою чергу, склав 23,8 %.

ВИСНОВКИ

Запорізький край – один з найбільш економічно розвинених регіонів України, центр технологічного й інтелектуального потенціалу нашої держави.

Запорізька область має достатній виробничий потенціал для забезпечення населення основними продуктами харчування. У регіоні є багатогалузева харчова та переробна промисловість, яка здатна переробляти сільськогосподарську продукцію, вироблену в області, забезпечувати населення регіону харчовими продуктами, а також здійснювати їх поставки за межі області та України.

В останні роки в області активно розвивається виробництво олійних культур – сої, ріпаку, гірчиці та льону. Стрімко завойовують площі бобові, площа яких збільшилася майже на 30,0 тис. га. Крім того, розвивається і ринок нішевих культур: нут, сочевиця, коріандр, квасоля, волоський горіх, фундук, гарбуз, шафран, лікарські трави (душиця лікарська, м'ята лимонна, тмін, шалфей лікарський, лаванда та інші) – все це перспективні напрямки

Таким чином, запорізький край є досить привабливим і перспективним для розвитку різноманітних напрямів сільськогосподарського виробництва.

ТОВ «СПП ЛАНА» організоване в 1993 році, з моменту заснування перебуває в стані стабільного, прогресивного розвитку, кожен рік трудовий колектив підприємства поповнюється новими фахівцями в різних галузях.

Комерційна діяльність пов'язана з виробництвом продукції садівництва, рибальства, крім того на підприємстві здійснюють послуги міжнародного автоперевезення та товарного виробництва.

Аналіз показників розміру підприємства свідчить, що обсяг продукції в постійних цінах 2010 р. порівняно з 2014 роком зріс на 19,95%. При цьому,

обсяг продажу продукції збільшився майже в три рази. За цей час, розмір власного капіталу зріс у два рази, при цьому показник авансованого капіталу також впевнено тримає тенденцію до збільшення, розмір якого перевищує рівень 2014 року майже в 2,5 рази.

Рівень товарної продукції ТОВ «СПП ЛАНА» має позитивну динаміку до збільшення - показник порівняно з 2014 роком збільшився на 42,7% .

Підприємство повністю забезпечене основними, оборотними фондами, трудовими ресурсами та досить ефективно їх використовує.

Протягом аналізованого періоду спостерігається збільшення площ посіву на 35,73 %, у тому числі площа під зернові та зернобобові культури збільшилась на 31,34 %, з них пшениця озима зменшилась на 10,04%, ячмінь ярий – 74,91%, а от показник посівної площі під озимий ячмінь зазнав суттєвих змін і зріс у 21 раз.

Дана тенденція змін посівних площ вплинула на динаміку валового виробництва сільськогосподарських культур. За всіма культурами спостерігається збільшення їх обсягів. Зростання площ посіву, виявився єдиним показником збільшення валового виробництва, зазначимо, що урожайність культур за цей час має тенденцію до зниження. Відповідно до динаміки обсягів валового виробництва спостерігаємо зміни обсягів реалізації продукції. Слід зауважити, що показники по виробництву продукції іноді менші за показники реалізованої продукції. Це пояснюється тим, що урожай закладають на зберігання для реалізації в більш благоприємні періоди коли ціна вища ніж в період збору урожаю.

Аналіз динаміки витрат на виробництво основних культур, свідчить, що в цілому по галузі рослинництва рівень виробничих витрат збільшився на 29490,20 тис. грн.(що становить 244,0 %) Зокрема: по пшениці – в 3,52 рази, ячменя – в 9,14 рази, соняшнику – в 7,63 рази та просо майже в 2 рази, на 99,24%. Це призвело до зростання повної собівартості реалізованої продукції.

Аналізуючи фінансові результати та склад прибутку ТОВ «СПП ЛАНА» спостерігаємо що майже за всіма статтями існує тенденція до збільшення. Так, порівняно з 2014 роком дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), збільшився у 2,65 рази що становить 32605,00 тис. грн., операційні доходи збільшились на 36,68% - 3087,00 тис. грн., а от інші доходи навпаки, зменшились на 97,59% - 1822,00 тис. грн..

Аналіз результатів реалізації продукції за видами свідчить, що абсолютно збиткових напрямів виробництва продукції не спостерігається, але й існує тенденція до зменшення рівня рентабельності за всіма культурами.

Відповідно до проведеного дослідження господарської діяльності підприємства нами було запропоновано наступні напрями ефективного її розвитку:

1. Обґрунтовано ефективність впровадження нової культури у виробництво, а саме вирощування гарбуза на насіння. ТОВ «СПП ЛАНА» має свою певну матеріальну базу, тож виходячи з цього можна її використовувати. Плановий розмір посівної площі – 300 га., планується вихід насіння в розмірі - 10,00-12,00 ц/га. Таким чином, загальний вихід готової продукції з запланованої площі 3300 ц. Відповідно до отриманих результатів щодо впровадження у виробництво гарбуза на насіння на підприємстві, можна зазначити, що загальна сума виробничих витрат пов'язаних з виходом готової продукції становить біля 1052 тис. грн., що в розрахунку на центнер готової продукції – 319,07 грн./ц. Впровадження даного заходу, є досить економічно-ефективним. Так, прогнозований прибуток від реалізації продукції становить 2554 тис. грн. Рівень рентабельності, в свою чергу, дорівнюватиме 220,55 %.

2. Пропонується впровадження на підприємстві переробки плодів на сушку. Оскільки на підприємстві вирощується плодова продукція, зокрема яблука, слива та абрикос, то для сушіння використовуємо некондиційну продукцію, яка становить 20% від валового виробництва. Відповідно до технічних вимог виробництва плодової сушки, вихід готової продукції становить 226,34 ц. Відповідно до проведених розрахунків собівартість 1 ц. процесу сушіння плодів становить 401,22 грн. Враховуючи різний рівень собівартості вирощування плодів на підприємстві собівартість 1 ц готової продукції буде складатися з витрат на виробництво та сушку. Дослідження довели, що виробництво сухофруктів, є достатньо ефективним для товаровиробників. Підтвердженням цьому є рівень показників економічної ефективності впровадження сушарки в ТОВ «СПП ЛАНА». Аналізуючи отримані дані, можна зробити висновок, що впровадження сушки плодової продукції, є досить економічно-ефективним заходом. Так, прогнозовані витрати на виробництво та реалізацію продукції склали 280,06 тис. грн., прибуток від реалізації продукції становить 302,50 тис. грн. Рівень рентабельності, в свою чергу, склав 108,01 %.

3. Для аналізованого підприємства запропоновано удосконалення маркетингової діяльності – зокрема реалізація продукції підприємства у вигляді формування фруктового асорті з сухофруктів та свіжих яблук. Вага фруктового асорті з сухофруктів складе 350 гр. Відповідно до наведених розрахунків місячна потреба в сировині складає 2100 кг, що становить

приблизно 213 тис. грн., при цьому витрати на виробництво 1 упаковки фруктового асорті з сухофруктів становлять 51,40 грн.

Зазначений процес потребує затрат ручної праці, плануємо 3 пакувальники. Аналіз ринку свідчить, що середня ціна реалізації фруктового асорті з сухофруктів знаходиться в межах 20-23 грн./100 гр. Відповідно, для розрахунку показників ефективності запропонованого заходу приймаємо ціну реалізації в розмірі 70 грн./уп. Впровадження даного заходу, є економічно-ефективним. Так, прогнозні витрати на виробництво та реалізацію продукції склали приблизно 308 тис. грн., прибуток від реалізації продукції за місяць становить 80,8 тис. грн. Рівень рентабельності, в свою чергу, склав 23,8 %.

АНОТАЦІЯ

Грань Н.Д. «Обґрунтування напрямів ефективного розвитку господарської діяльності ТОВ «СПП ЛАНА» Михайлівського району, Запорізької області» Дипломна робота на одержання освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за спеціальність 076 « Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

У роботі розкрито сутність та актуальність обраної теми, визначені мета та основні завдання досліджень. Розкриті основні поняття показників результативності, визначені фактори, що впливають на показники в ринкових умовах та її результативності, методика визначення показників результативної діяльності. Розглянуто тенденції розвитку виробництва продукції сільського господарства в Запорізькій області. Проведена економічна характеристика діяльності ТОВ «СПП ЛАНА» та проаналізовано стан виробничо-господарської діяльності підприємства. Запропоновано впровадження у виробництво нової культури - гарбуз на насіння; впровадження переробки плодів на сушку; удосконалення маркетингової діяльності підприємства. Визначені показники ефективності запропонованих заходів.

Результати впроваджень є обґрунтованими та доцільними до реалізації на підприємстві.

АННОТАЦИЯ

Грань Н.Д. «Обоснование направлений эффективного развития хозяйственной деятельности ООО« СПП ЛАНА »Михайловского района Запорожской области» Дипломная работа на получение образовательного-квалификационного уровня магистра по специальности 8.03050401 - Предпринимательство, торговля и биржевая деятельность.

В работе раскрыта сущность и актуальность темы, определены цель, поставлены основные задачи исследований. Раскрыты основные понятия показателей результативности, определенные факторы, влияющие на показатели в рыночных условиях и ее результативности, методика определения показателей результативной деятельности. Рассмотрены тенденции развития производства продукции сельского хозяйства в Запорожской области.

Проведена экономическая характеристика деятельности ООО «СПП ЛАНА» и проанализировано состояние производственно-хозяйственной деятельности предприятия. Предложено внедрение в производство новой культуры - тыкву на семена; внедрение переработки плодов на сушку; совершенствование маркетинговой деятельности предприятия. Определены показатели эффективности предложенных мероприятий.

SUMMARY

Gran N.D. "Substantiation of the directions for the effective development of economic activity of SPP LANA LLC, Mikhailovsky District, Zaporizhzhya Region" Thesis on obtaining the educational and qualification level of the master's degree in specialty 8.03050401 - Entrepreneurship, trade and exchange activities.

The work reveals the essence and relevance of the topic, defines the goal, sets the main objectives of the research. The basic concepts of performance indicators, certain factors affecting indicators in market conditions and its effectiveness, the methodology for determining performance indicators are disclosed. Trends in the development of agricultural production in the Zaporozhye region are considered.

The economic characteristics of the activities of LLC "SPP LANA" are carried out and the state of the production and economic activities of the enterprise is analyzed. The introduction in the production of a new culture - pumpkin seeds; introduction of fruit processing for drying; improving the marketing activities of the enterprise. The effectiveness indicators of the proposed activities are determined.

